

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

12 באוקטובר 2015

959

כ"ט בתשרי התשע"ו

עמוד

הצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 20) (דרכי טיפול לאחר הרשעה),
התשע"ו-2015 88

הצעת חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון מס' 20) (דרכי טיפול לאחר הרשעה), התשע"ו-2015

הוספת סעיף 24א 1. בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971¹, אחרי סעיף 24 יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

חיובו בקנס או פיצוי, או קבלת התחייבות מאת ההורה בדבר התנהגות הקטין בעתיד, נדרש לא פחות ולעתים אף יותר, גם במקרים שבהם החליט בית המשפט להרשיע את הקטין ולגזור את דינו. כך למשל במקרים שבהם ההורה אינו מגלה כל מעורבות בחיי ילדו או במעשיו, או במקרים שבהם ההורה מעודד את ילדו לביצוע העבירות. הדבר יכול לבוא לידי ביטוי למשל, בהעלמת עין של ההורים שיודעים כי בנם נוהג בטרקטורין בלא רישיון ומסכן בכך חיי אדם, או בתופעה של יידוי אבנים על ידי קטינים, על רקע אידיאולוגי (וראו אלי שרון המוזכר לעיל, עמ' 325-326). האפשרות לנקוט אמצעי טיפול ובכללם להטיל על הורה קנס או פיצוי או לקבל ממנו התחייבות בדבר התנהגותו של הקטין בעתיד, גם במקרה שבו הורשע הקטין, עשויה, לפחות בחלק מהמקרים, להעביר לקטין ולבני משפחתו את המסר שלפיו לקטין ולבני משפחתו אחריות כלפי החברה בשל העבירה שנגרמה. בדומה, הטלת קנס או פיצוי על הורה של קטין כאמור, במהלך הליך משפטי שלו היה ההורה שותף, עשויה להחזיר אחריות להורה, ואף לחזק את סמכותו מול הקטין.

לאור האמור, מוצע לקבוע כי על אף האמור בסעיף 24, רשאי בית המשפט לנוער, לאחר שהרשיע את הקטין וגזר את דינו, ונוסף על העונש שנגזר עליו, לצוות על אחד או יותר מהאמצעים ודרכי הטיפול לפי פסקאות (3), (7) או (8) של סעיף 26, שהם קבלת התחייבות, בערובה או בלי ערובה, מאת הורה הקטין בדבר התנהגותו של הקטין בעתיד, חיוב הורה הקטין בתשלום קנס או הוצאות המשפט או חיוב הורה הקטין בתשלום פיצוי לאדם שניזוק באותה עבירה, אם מצא כי קיימות נסיבות המצדיקות לעשות כן. יובהר כי באשר לקטין עצמו, מוסמך בית המשפט להטיל עליו קנס או התחייבות כחלק מגזר דינו. מכוח חוק העונשין, התשל"ז-1977 או מכוח דין אחר, הכללתם של אמצעים אלה בסעיף 26 לחוק נועדה לאפשר הטלת חיוב על הקטין, בלא כתם ההרשעה הכרוך בו דרך כלל ואולם משהורשע הקטין אין עוד צורך באמצעים הייחודיים המנויים בסעיף 26 כלפי הקטין.

עוד יובהר כי לפי סעיף 29א(א) לחוק, צו שיש בו כדי לחייב את ההורה, לא יינתן אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיו. במסגרת זו רשאי ההורה להראות כי הקטין ביצע את העבירה לא בשל

סעיף 1 פרק ה' לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 (להלן – החוק). קובע את דרכי הענישה ואת דרכי הטיפול שעליהן בית משפט רשאי להורות, לאחר שקבע כי קטין שהובא לפניו ביצע עבירה.

סעיף 24 לפרק האמור קובע כי אם קבע בית המשפט שהקטין ביצע את העבירה לפי סעיף 21 לחוק, ניתן, במקרים המתאימים, לא להרשיעו ולצוות על דרכי טיפול שונות, כמפורט בסעיף 26 לחוק, שמטרתן שיקומו של הקטין והחזרתו למוטב, בלי שידבק בו הכתם הפלילי הכרוך בהרשעה ובענישה. כחלק מדרכי הטיפול שעליהן ניתן להורות קובעות פסקאות (7) ו-(8) לסעיף 26 האמור כי ניתן לחייב את הקטין או את הורהו בתשלום קנס או הוצאות המשפט וכן לחייבם "בתשלום פיצוי לאדם שניזוק באותה עבירה". לדברי כבוד השופט (בדימוס) אלי שרון "מדובר בסמכות יוצאת דופן, יחידה במינה במשפט הפלילי ומצויה במיוחד רק בחוק הנוער כאחת מדרכי הטיפול שעליהן רשאי בית המשפט לנוער לצוות ללא הרשעת קטין" (אלי שרון, "נוער בפלילים – שפיטה, דרכי טיפול וענישה", 1998, עמוד 326).

דרך טיפול נוספת המצויה בפסקה (3) לסעיף 26 היא "קבלת התחייבות, בערובה או בלי ערובה, מאת הקטין או הורהו בדבר התנהגותו של הקטין בעתיד".

מעורבותו של ההורה בהליך הפלילי המתנהל נגד ילדו נדרשת בשלביו השונים של ההליך, החל מחקירת הקטין בדיעת הורהו (סעיף 19), הזמנת ההורה לדיון על מעצרו של הקטין (סעיף 10ח) ועד למעמדו של ההורה בדיון המשפטי עצמו (סעיף 19). זאת, מכוח אחריותו ולאור חובתו של ההורה כלפי הקטין, בהיותו האפטרופוס הטבעי של הקטין.

ככלל, דרכי הטיפול המנויות בסעיף 26 לחוק יינקטו מכוח סעיף 24(2). במקרים שבהם קבע בית המשפט שהקטין ביצע את העבירה ובהרשעה שלא להרשיע את הקטין ולגזור את דינו. אמנם, במסגרת גזר הדין גם לאחר הרשעה, רשאי בית המשפט לבחון כלים שיקומיים אך לבאורה, לאור לשונו של סעיף 24, הכלים השיקומיים המנויים בסעיף 26, וביניהם האפשרות להטיל קנס או פיצוי על הורה הקטין, אינם פתוחים לפניו. ואולם הצורך לחייב את ההורה ליטול חלק בהליך הפלילי המתנהל נגד ילדו, גם אם באמצעות

¹ ס"ח התשל"א, עמ' 134; התשע"ה, עמ' 78.

24. על אף האמור בסעיף 24, רשאי בית משפט לנוער, לאחר שהרשיע את הקטין וגזר את דינו כאמור בפסקה (1) לסעיף האמור, לצוות, נוסף על העונש שהטיל, על קבלת התחייבות מאת הורהו של הקטין או חיוב ההורה בתשלום קנס, הוצאות משפט או פיצוי, לפי פסקאות (3), (7) או (8) של סעיף 26, והכל אם מצא כי קיימות נסיבות המצדיקות לעשות כן.

ד ב ר י ה ס ב ר

השפעתה של הצעת החוק על זכויותיהם של ילדים

הצעת החוק עוסקת בעיקרה באמצעים שבהם ניתן לנקוט כלפי הורי קטינים שהורשעו בדין פלילי ולא בקטינים עצמם. מטרתה של הצעת החוק היא להגביר את המעורבות הפעילה של ההורה במניעת עבריינות מצד הקטין, דבר שבסופו של דבר עשוי להיטיב הן עם החברה והן עם הקטין עצמו.

הזנחה או חוסר אכפתיות מצד ההורה וכי הוא מצדו נקט את כל הצעדים והאמצעים האפשריים כדי להבטיח את התנהגותו החיובית של בנו ולמנוע ממנו להסתבך בביצוע עבירות, אך זאת בלא הצלחה, מסיבות שאינן תלויות בו (וראו אלי שרון המוזכר לעיל בעמוד 336).

